

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS (2010)

Dalyko pavadinimas	Mokslų kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Paleopatologija (4 kreditai, 120 val.)	Medicina (06B), Visuomenės sveikata (09B), Odontologija (07B)	Medicinos	Anatomijos, histologijos ir antropologijos
Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius	Studijų būdas	Kreditų (valandų) skaičius
Paskaitos	0	Seminarai	1 (30)
Konsultacijos	1 (30)	Individualus darbas	2 (60)

Dalyko anotacija:

Dalyko tikslas: suteikti sisteminių žinių apie paleopatologiją kaip ligų pėdsakų, priežasčių, paplitimo ir jų pasekmių tyrimus istoriniu aspektu. **Dalyko turinys:** Skeleto audiniai ir jų biologija. Paleopatologijos objektai: žmogaus palaikai (skeletas, minkštieji audiniai ir kiti artefaktai), archeologiniai, istoriniai, dailės šaltiniai. Makroskopiniai ir kiti diagnostikos metodai (rentgenologija ir kiti vaizdinimo būdai, histologija, DNR, proteomikos tyrimai ir kt.). Mumifikuotų palaikų tyrimo specifika. Bioarcheologinių tyrimų etika ir teisinis reguliavimas. Konkrečių patologinių pokyčių diagnostika. Traumų rūšys, mechanizmai, gijimas. Chirurginių intervencijų pėdsakai skeletuose. Perimortalinių ir postmortalinių pokyčių diferencinė diagnostika. Uždegimų ir infekcinių ligų pėdsakai (periostitai, osteomielitai, kaulų ir sąnarių tuberkuliozė, tretinis sifilis, raupsai ir kt.). Patogenų pėdsakų nustatymas laboratoriniais metodais. Kaulų kraujotakos sutrikimai, kraujodaros organų ligos ir jų pėdsakai kauluose. Mitybos ir medžiagų apykaitos sutrikimų pėdsakai (vit. C, D avitaminozės, endokrininės ligos), neuromechaninės deformacijos, skeleto apsigimimai ir įgimtos displazijos, navikai – jų charakteristikos ir pėdsakai žmonių skeletuose. Sąnarių patologija (degeneraciniai stuburo ir sąnarių pokyčiai, artritai ir artropatijos). Kramtomojo aparato patologija (vystymosi sutrikimai, dantų nusidėvėjimas, ėduonis ir jo komplikacijos, akmenys, apydančio patologija, dantų netekimas). Nespecifiniai “streso žymenys” (augimo sutrikimai, fluktuojanti asimetrija, Hariso linijos, linijinės emalio hipoplazijos ir kt.), jų atsiradimo dėsninumas ir interpretacijos. Žmogaus fizinės veiklos žymenys. Pomirtiniai skeleto pokyčiai (diagenezė) ir jų diferencinė diagnostika. Klinikinių kriterijų taikymas paleopatologijoje (“osteoarcheologinis sindromas”), istorinių (rašytinių) ir archeologinių šaltinių santykis, „ligos“ ir „negalios“ sąvokos. Bioarcheologinės medžiagos pobūdis ir jį įtakojantys veiksniai. Paleoepidemiologijos principai ir “osteologinis paradoksas”. Epidemiologinė situacija tarp medžiotojų-rankiotųjų, ankstyvųjų žemdirbių, ankstyvųjų civilizacijų gyventojų. Lietuvos ir Baltijos kraštų paleopatologija priešistorėje, proistorėje, viduramžiais ir naujaisiais laikais. Svarbiausi periodiniai leidiniai, paleopatologijos asociacija, jos veikla.

Rekomenduojama literatūra:

1. Ortner D.J. Identification of Pathological Conditions in Human Skeletal Remains. Academic Press, 2003.
2. Aufderheide A.C., Rodríguez-Martín C., Langsjoen O. The Cambridge encyclopedia of human paleopathology. Cambridge University Press, 1998.
3. Aufderheide A.C. The scientific study of mummies. Cambridge University Press, 2003.
4. [Steckel R.H.](#), [Rose J.K.](#). The backbone of history: health and nutrition in the Western Hemisphere. Cambridge University Press, 2002.

5. Chhem R., Brothwell D.R. Paleoradiology– Imaging Mummies and Fossils . Springer, 2008.
6. Roberts C., Manchester K.. The archaeology of disease (3rd ed.). Sutton Publishing, 2005.
7. Mays S. The archaeology of human bones. Routledge, 1998.
8. Waldron T. Counting the Dead: The epidemiology of skeletal populations. John Wiley & Sons, 1994.
9. Larsen C.S. Bioarchaeology: Interpreting behavior from the human skeleton. Cambridge University Press, 1997.
10. Human Paleopathology: Current Syntheses and Future Options. Ed. by D.J. Ortner and A.C. Aufderheide. Washington, 1991.
11. Jankauskas R., Urbanavičius A. Diseases in European Historical Populations and Their Effects on Individuals and Society // <i>Collegium Antropologicum</i> . – 1998, Vol. 22, N.2, p. 465-476.

Konsultuojantys dėstytojai:

1.	<u>Rimantas Jankauskas (prof.dr.):</u> 1. Flohr S, Kierdorf U., Jankauskas R., Püschel B., Schultz M. (2014) Diagnosis of stapedial footplate fixation in archaeological humanremains. <i>International Journal of Paleopathology</i>. 6:10-19. 2. Piombino-Mascoli D., Kozakaitė J., Tamošiūnas A., Valančius R., Panzer S., Jankauskas R. (2014). Skeletal pathologies of Lithuanian mummies. <i>Papers on Anthropology (Tartu)</i>. 23/1:118-126. 3. Piombino-Mascoli D., Jankauskas R., Tamošiūnas A., Valančius R., Thompson R.C., Panzer S. (2014). Atherosclerosis in mummified human remains from Vilnius, Lithuania (18th-19th centuries AD): A computed tomographic investigation. <i>American Journal of Human Biology</i>. 26/5: 676-681. 4. Jankauskas R., Miliauskienė Ž., Kuncevičius A. (2013). Paleopathology of German military hospital remains from 1915–18. In: Christopher Knüsel and Martin J. Smith (eds.). <i>The Routledge Handbook of the Human Conflict</i>. Oxon: Routledge, 2013. P. 602-620. 5. Panzer S., Tamošiūnas A., Valančius R., Jankauskas R., Piombino-Mascoli D. (2013). Radiological Evidence of Rickets in a Lithuanian Child Mummy. <i>Rofo: Fortschritte Auf Dem Gebiete Der Rontgenstrahlen und Der Nuklearmedizin</i>. 2013, 185: 670–672. 6. Jankauskas R. (2012) Violence in the Stone Age from an Eastern Baltic perspective. In: Schulting R.J., Fibiger L. (eds.). <i>Sticks, Stones, and Broken Bones: Neolithic Violence in a European Perspective</i>. Oxford University Press, P. 36-49. 7. Jankauskas R., Gerhards G. (2012). History of Paleopathology in Lithuania, Latvia, and Estonia. In: Buikstra J.E., Roberts Ch.A. (eds.). <i>The Global History of Paleopathology: Pioneers and Prospects</i>. Oxford University Press, P. 470-475. 8. Jankauskas, R., Urbanavičius, A. Possible indications of metabolic syndrome in Lithuanian paleoosteological materials. // <i>Papers on anthropology</i>. Tartu. 2008, vol. 17, p. 103-112. 9. Raoult D., Dutour O., Houhamdi L., Jankauskas R., Fournier P.-E., Ardagna Y., Drancourt M., Signoli M., La V.D., Macia Y., Aboudharam G. Evidence for Louse-Transmitted Diseases in Soldiers of Napoleon's Grand Army in Vilnius // <i>The Journal Of Infectious Diseases</i>. – 2006. – 193(1). – P. 112-120. 10. Palubeckaitė Ž., Jankauskas R., Ardagna Y., Macia Y., Rigeade C., Signoli M., Dutour O. Dental status of Napoleon's Great Army's (1812) mass burial of soldiers in Vilnius: childhood peculiarities and adult dietary habits // <i>International Journal of Osteoarchaeology</i>. 2006, vol. 16, iss. 4, p. 355-365.
2.	<u>Žydrūnė Miliauskienė (doc.dr.):</u>

	1. Miliauskienė Ž., Jankauskas R. Dental wear patterns in Lithuanian and Latvian paleoanthropological samples // <i>Archaeologia Baltica</i> – 2009, vol. 12, p. 88-94. 2. Palubeckaitė-Miliauskienė Ž., Jankauskas R. Dental status of two military samples: soldiers of Napoleon's Great Army and German soldiers in World War I // <i>Papers on Anthropology</i> – 2007, vol. 16, p. 222-236. 3. Palubeckaitė Ž., Jankauskas R., Ardagna Y., Macia Y., Rigeade C., Signoli M., Dutour O. Dental status of Napoleon's Great Army's (1812) mass burial of soldiers in Vilnius: childhood peculiarities and adult dietary habits // <i>International Journal of Osteoarchaeology</i> – 2006, vol. 16, p. 355-365. 4. Palubeckaitė Ž., Jankauskas R. Dental status of the Zvejnieki sample as a reflection of early ontogenesis and activities in adulthood // <i>Back to the origin: new research in the Mesolithic-Neolithic Zvejnieki cemetery and environment, northern Latvia</i> // <i>Acta Archaeologica Ludensia</i> – 2006, no.52, p. 165-182. 5. Palubeckaitė Ž., Jankauskas R., Boldsen J. Enamel hypoplasia in Danish and Lithuanian late medieval / early modern samples: a possible reflection of child morbidity and mortality patterns // <i>International Journal of Osteoarchaeology</i> – 2002, vol. 12, p. 189-201.
	<u>Arūnas Barkus (doc. dr.)</u> 1. Signoli M., Ardagna Y., Adalian P., Devriendt W., Lalys L., Rigeade C., Vette T., Kuncevičius A., Poškienė J., Barkus A., Palubeckaitė Ž., Garmus A., Pugačiauskas V., Jankauskas R., Dutour O. Discovery of a mass grave of Napoleonic period in Lithuania (1812, Vilnius). <i>Comptes rendus Palevol.</i> ISSN 1631-0683. 2004, vol. 3, p. 219-227. 2. R. Jankauskas, A. Barkus, V. Urbanavičius, A. Garmus. Forensic archaeology in Lithuania: the Tuskulėnai mass grave. <i>Acta medica Lituanica</i>. 2005, t. 12, no. 1, p. 70-74. 3. R. Jankauskas, Ž. Miliauskienė, A. Barkus, A. Urbanavičius. Military stature variation during the 19th century: Napoleonic versus German soldiers of World War. <i>Papers on Anthropology</i>. 2007, vol. 16, p. 122-131
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto doktorantūros komiteto teikimu (2015-02-03, protokolas Nr. 4) patvirtinta Medicinos fakulteto taryboje 2015 m. vasario 10 d. protokolo Nr. 150000-T-1 (603)	
Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto dekanas prof. dr. Algirdas Utkus	